

Dernek tarafından yapılan birtakım ödemeler üzerinden Gelir vergisi tevkifatı ve belge düzeni hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	KURUMLAR VERGİSİ KANUNU
Özelge no	53445970-27-5-89
Tarih	09.08.2012

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

MANİSA VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Sayı : 53445970-27-5-89

09/08/2012

Konu : Dernek tarafından yapılan birtakım ödemeler üzerinden Gelir vergisi tevkifatı ve belge düzeni.

İlgide kayıtlı özelge talep formunda; Derneğin tarafından cami temizliği ve caminin bahçesinde bulunan zeytin ağaçlarının budanması için ödenen işçilik ücreti, camiye çimento vb. malzeme taşıyan at arabası için verilecek ücret ve cami inşaatında çalışan ustalar ile boya badana yapan kişiye ödenecek ücret karşılığında hangi belgenin düzenlenmesi gerektiği ayrıca bir fakire ve/veya öğrenciye karşılıksız yapılacak yardım ile esnaf olmayan kimsenin camiye satmış olduğu mal için ödenecek bedel karşılığında hangi belgelerin düzenlenmesi gerektiği hususunda tereddüde düşüldüğü, diğer taraftan cami temizliği ve zeytin ağacı budama işini yapan kimselerin hayatlarını bu işlerle idame ettirmediği ancak cami inşaatında çalışan ustalar ile boya badana yapan kişiler ve at arabası ile malzeme taşıyan kişilerin geçimlerini bu işlerle sağladığı, Derneğinize satış yapan kimselerin ise ellerinde kalan malları para karşılığında satan kimseler olduğu belirtilerek gider pusulası ile ödenecek olanların hangilerinden stopaj kesilmesi gerektiği, fon payı kesintisi yapıp yapılmayacağı hususlarında bilgi istenilmektedir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinde vergiden muaf esnafa ilişkin düzenlemelere yer verilmiş, kimlerin esnaf muaflığından faydalanacakları da maddede bentler halinde sayılmıştır.

Aynı maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde, "Motorlu nakil vasıtaları kullanmamak şartı ile gezici olarak veya bir işyeri açmaksızın perakende ticaret ile işgal edenler (Giyim eşyalarıyla zati ve süs eşyaları, değeri yüksek olan ev eşyaları ile pazar takibi suretiyle gıda, bakkaliye ve temizlik maddelerini ve sabit işyerlerinin önünde sergi açmak suretiyle o işyerlerinde satışı yapılan aynı neviden malları satanlar hariç.)", (2) numaralı bendinde, "Bir iş yeri açmaksızın gezici olarak ve doğrudan doğruya müstehlike iş yapan hallaç, kalaycı, lehimci, musluk tamircisi, çilingir, ayakkabı tamircisi, kundura boyacısı, berber, nalbant, fotoğrafçı, odun ve kömür kırıcısı, çamaşır yıkayıcısı ve hamallar gibi küçük sanat erbabı" hükmü yer almakta olup maddenin mülga ikinci fıkrasından sonra gelen üçüncü fıkrasında, ticari, zirai veya mesleki kazancı dolayısı ile gerçek usulde gelir vergisine tabi olanlar ile yukarıda sayılan işleri gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine bağlılık arz edecek şekilde yapanların esnaf muaflığından faydalanamayacakları açıklanmış, son fıkrasında da "Bu muaflığın Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle kesilen vergiye şümulü yoktur." denilmiştir.

Diğer taraftan, aynı Kanunun 61 inci maddesinde "Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez." hükmü yer almaktadır.

Öte yandan, Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasında, vergi tevkifatı yapmak zorunda olanlar ile tevkifata tabi tutulacak ödemeler belirtilmiş, 13 numaralı bendinde esnaf muaflığından yararlananlara mal ve hizmet alımları karşılığında yapılan ödemelerden (2009/14592 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca);

...

d) Diğer hizmet alımları (a, b ve c alt bentleri hariç olmak üzere mal ve hizmet bedelinin ayrılamaması hali de bu kapsamdadır) için %10,

oranında gelir vergisi tevkifatı yapılması hükme bağlanmıştır.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, Derneğinizce caminin temizlenmesi, ağaçların budanması, at arabasının camiye malzeme getirmesi, caminin badanası ve boyanması, cami inşaatında kişi çalıştırılması işinin,

- Bir hizmet sözleşmesine dayalı olarak işçi-işveren ilişkisi doğuracak şekilde yaptırılması halinde, yapılan ödemelerin ücret kabul edilerek Gelir Vergisi Kanununun 61, 63, 94, 103 ve 104 üncü maddelerine göre vergilendirilmesi,

- Esnaf muaflığı kapsamında faaliyette bulunanlara yaptırılması halinde, bunlara yapılan ödemeler üzerinden, Gelir Vergisi Kanununun 94/13-d maddesi gereğince %10 oranında vergi tevkifatı yapılması

- Esnaf muaflığından yararlanmayan ve vergi mükellefiyeti bulunmayanlara (başka bir ifade ile temizlik işini mutad meslek halinde ifa etmeksizin bir defaya mahsus olarak yapanlara) yapılan ödemeler üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmaması,

- Basit veya gerçek usulde vergilendirilen ticaret ve sanat erbabına yaptırılması halinde yapılan ödemeler üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmaması,

gerekmektedir.

Diğer taraftan, esnaf olmayan ve vergi mükellefiyeti bulunmayan kişilerden alınan mallar için yapılacak ödemelerde üzerinden herhangi bir vergi tevkifatının yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

VERGİ USUL KANUNU YÖNÜNDEN

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 227 nci maddesi gereğince, bu Kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsiki mecburi olduğundan, vergi mükelleflerinin söz konusu kayıtlarını aynı Kanunun 229 uncu ve müteakip maddelerinde düzenlenen vesikalar ile tevsik etmeleri gerekmektedir.

Diğer yandan, mezkur Kanunun 234 üncü maddesinde; "Birinci ve ikinci sınıf tüccarlarla defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin;

...

3. Vergiden muaf esnafa;

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir." denilmiş, 238 inci maddesinin birinci fıkrasında ise "İşverenler her ay ödedikleri ücretler için (Ücret bordrosu) tutmaya mecburdurlar. Gelir Vergisi Kanununa göre vergiden muaf olan ücretlerle diğer ücret üzerinden vergiye tabi hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri için bordro tutulmaz." hükmüne yer verilmiştir.

Ayrıca, 225 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde; gider pusulalarında, işin mahiyeti, cinsi adedi, fiyatı, tutarı, toplamı, tevkif edilen vergi oranı ve net tutarı, işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadları (tüzel kişilerde unvanları) adresleri, varsa vergi dairesi

ve hesap numarası, seri ve müteselsil sıra numarası ve düzenleme tarihine ilişkin bilgilere yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Diğer yandan, dernekler tüzel kişiliği itibarıyla kurumlar vergisinin konusu dışında olup derneklere ait iktisadi işletmelerin kazançları kurumlar vergisine tabi olduğundan, derneklere bağlı iktisadi işletmeler diğer işletmeler gibi mükellefiyet tesis ettirme, defter tutma, beyanname verme, belge düzenine uyma (fatura, gider pusulası, ödeme kaydedici cihaz fişi vb.) ile Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen tüm vergisel yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır.

Buna göre, Derneğinize ait iktisadi işletme adına kurumlar vergisi ya da katma değer vergisi mükellefiyeti bulunması halinde, söz konusu iktisadi işletme tarafından;

- İşlerinin, Derneğinizin iktisadi işletmesine bağlı ücretli olarak çalışanlara yaptırılması halinde, bunlara ödenen ücretler için Vergi Usul Kanununun 238 inci maddesine göre ücret bordrosu tutulması,

- Kendi nam ve hesabına çalışan ve mükellefiyeti bulunmayanlara yaptırılan iş veya bunlardan satın alınan mal karşılığında Vergi Usul Kanununun 234 üncü maddesi uyarınca gider pusulası düzenlenmesi,

- Ayrıca, söz konusu belgelerin düzenlendikleri tarihi takip eden yıldan başlayarak 5 yıl süre ile muhafaza edilmesi,

gerekmektedir.

Öte yandan, Derneğinize ait iktisadi işletmenin bulunmaması halinde ise 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile Dernekler Yönetmeliğine göre hareket edileceği tabiidir.

Bununla birlikte, Derneğinizin iktisadi işletmesi bulunsun ya da bulunmasın vergi mükellefiyeti bulunanlardan satın alınan mal ve hizmetler karşılığında Vergi Usul Kanununa göre düzenlenme mecburiyeti bulunan fatura ve fatura yerine geçen belgeler ile serbest meslek makbuzu gibi belgelerden işin mahiyetine uygun olanının alınması zorunludur.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(**) Talebiniz zerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 18.09.2026